

H29-12
19

Жан Морёс.

ШЫПАС JÖRTÖD.

(Коміди лыддыны велдочан нига)

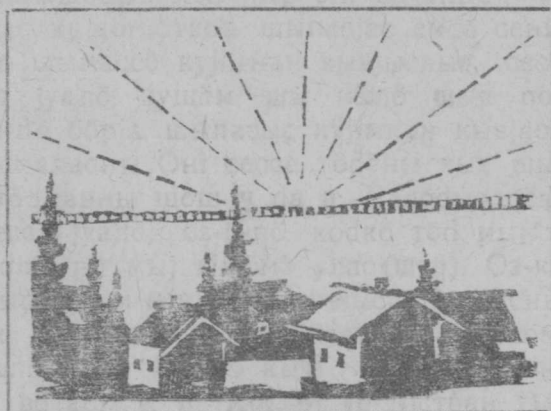
Комі нига лезан ін.
Сыктывдін кар.
1922 во.

1923.

Шыпас jöртöd.

Комііөн
Лыд-ысны велöдчан
Нига.

ИЛВ. № 5724

Комі Нига лезан ін.

Сыктывдін кар.

1922 во.

1918-19

СОВЕТСКИЙ СОЮЗ

НАРОДЫ БЕЛОРУССКОЙ ССР

1918-19

1918-19

1918-19

1918-19

Кызі велөдны „Шыпас жөртөд“-герті.

Кор велөдчысјас кужны кутасны сорні терјөдлыны кывјас вылө, кыв-кывјитөдјас вылө (слог); кывјитөдјас да кывјас терјөдлыны шыјас вылө, шыјассө отлаавлыны кывјитөдјасө да кывјө, сөкі позо бетавны „Шыпас жөртөд“.

Велөдыг щөктө вогтыны „Шыпас жөртөд“-лыг медеозға лістбоксө, індө мед вылі віҕса гижөд вылас, лыддө: **шыр—шур-шар**. Сөгса щөктө шуны сјјөс велөдчысјаслы. Вісталө мыј сјјө сорныс лоө, жуалө кымын кыв, кущөм кывјас. Сөгса бара віҕөдөны гижөд вылө. Велөдыг вісталө: шуім-пө кујім кыв, гижөма-пө кујім-жө. Вај-пө індөј-жө көні гижөма **шыр**, көні **шур**, көні **шар**. Позо щөктыны індыны кыҕ-сурө, оз дорвыв, Лыддөј-пө віҕсө ҕоһнас. Бара колө жуавны кущөм кыв гижөма воҕ-вылас (шыр). Сөгса щөктыны лөсыда віҕөдны кызі сјјөс гижөма да корөны сјјө кывсө став лістбок вывгыс. Сіҕ-жө колө корсавны **шур** сөгса **шар**. Колө жуасны кущөм шыјас кылөны сјјө кывјасас, көні кущөм шыјас (гижөдыс мед пыр сін воҕаныс), кущөм өткоф шыјас кылөны кывјасас, кущөм өткоф шыпасјас емөг сені. Оз-ө кодкө вермы віставны бөрја шыпассө кујімнан кывјыслыг, сөгса воҕҕасө. Оз-кө віставны, велөдыг жуалө кущөм шы кылө **шыр** помас, **шур** помас, **шар** помас. Сіҕ-кө-пө бөрја шыпасыс кујімнан кывјас кущөм? Сіҕ-жө воҕҕа шыпассө төдмаласны. Өні сөгса төдөны кык шыпас: **р** да **ш**. Өті урок сајын позо төдмавын щөщ **у** да **а**. Велөдыг щөктө індыны (індөны желторјөн), сөгса жуалө, оз-ө-пө кодкө төд мыј тајө гижөма. дерт оз віставны. Віҕөдлөј-пө мыј гижөма улас (**шур**). Оз-кө төдны, вісталө, мі-пө сјјө кывсө лыддылім-һін вылі віҕыс. Корсасны кывсө да шуасны **шур**. Кущөм шыпасјас татыс төданныс? Төдтөмыс көні?—Шөр-ас.—Кызі сјјө кылө?—У. Сіҕ-кө кызі лыддыны вылыс кывсө?—Ур. Кущөм шы бөрас, воҕас? **у**, **р**. Корсөј **ур** лістбан вывгыс. Сіҕ-жө төдмавысө шыпас **а**. Корсөны **ар**. Сы бөрын лыддыны (өтпырјөн) кывјас: ру, руа, руш, раш, шу, шуа, ура, ар, шыр, шур, шар. Выл урок вылын төдмалөны кујім шы шыпас: **о**, **н**, **ы**. Војдөр важсө мөдпөвсалөны, лыддыны мыј лыддыма вөлі, велөдыг жуасө, ез-ө вун төдмалөм шыпасјас. Сөгса велөдыг індө **ар** да шуө сјјө кывсө. Щөктө шуны велөдчысјасөс, жуалө кымын шы сјјө кывјын, код шыпас төдса, кущөм төдтөм, щөктө төдмасны ыкөд. Бара лыддыны ставөн **ор**. Сөгса велөдыг лыддыдө воҕө. Оз-кө некод лыдды (өтпырјөн), щөктө віҕөдлыны: **шар**, шуө: абу-ө кыткө өткоф. Сы бөрын-кө оз шуны **шор**, лыдды ачыс, сөгса лыддыдө ставнысө. Корсөны **шор** став лістбок вывгыс. Лыддыны кывјас: **ош**, **шоша**, **руа**, **шор**. Воҕө сіҕ-жө төдмалөны шыпасјас: **н**, да, **ы**.

Быд шыпас төдмалөм бөрын лыддыны колө кывјас сјјө шы вылас воҕҕа төдмалөмјаскөд. Кор сізім воҕҕа шыпас төдмалөма лоө, колө лістбок вывгыс лыддыны став гижөд дорвыв медвоҕҕаһ медбөрөҕ.

Оз-кө кужны лыффыны кыв, колө пыр ыстыны лыффым мөд кыз ыло, коді өтi шыпасон сомын торжалө ылыгис. Нинөм ыло оз ков лыффыдны быд шыпас торжөдлөмөн, либө нужжөдлөмөн, тақи: ш—ы—н—, либө шшыыыннн. Сы-доры буржык лө велөдые-кө лыффыс ачыс өтпыржөн. Урок помын позө гижны (писујтавны) печат шыпасјасон кывјас **о, и, ы** ыло. Мед воҗа лыффыгөм кутас бура мунны, колө јона пөвсавны воҗа листбок „Шыпасјөртөды“ уна пөв лыффыдны быдөнөс, гижөдны (печат шыпасон), јуасны куҗала кыјi сурө, сөзза вөчавны вундалөм кывјас (писујтны печат шыпасон), сөг мед корзалөны төдса кывјас, колө шуны кущөмкө кыв да мед корзөны сижөс листбок куҗа. Колө сетчөз пөвсавны воҗа листбоксө, медым кытыз аҗасны велөдыгјас сетчөс кывјас, кывјитөдјас (слогјас), сувтлытөг лыффыны. Сөзза вөлыгтi позө воҗө мунны. А сетчөз колө нөшта гижөдны воҗа сизим шыпассө гижан ногнас. Гижөдөм ыло позө пуктыны төрытја урок. Гижөдны өнi сомын поснi пөлөс шыпасјас. Мед кокнид гижны **ш** сөзза **н, у, р, о, а, ы**. Кор неуна велалыштам гижавны шыпасјас, колө гижөдны лыффыдөм кывјас. (Ставсө воҗа листбанөн тырмас нокзыны 4—5 урок).

Мукөд шыпасјас төдмавгө ставыс өтi ногөн. Велөдые лыффы мед воҗа кывсө төдмалан шыпас ыло. Сижө кывзыс төдмалөны шыјассө, индөны ылы шы, сөзза виҗөдөны кыјi сижө пасјысө.

Шыр шур-шар.

Шыр.

ур	ар	ор	нор	ныр
шур	шар	шор	нур	шыр

ру	ры	руш	ош
руа	рыа	раш	

Ур.

шы	шу	шу шун	шын
шыа	шуа	шу-шун	шыш

он	ан	ун	но	на	ну
шон	уан	шун	нор	нар	нуа

Ан на	шыр ан	шу шун
Ан-на	шыр-ан	шу-шун

Ар-ын ун-а ур. Ур-а ар. Шыр шур-шар. Шор-ын шыр-ан. Ры шы-а. Ру-а шор. Ан-на шу-шун-а. Ры-ныш-ын ун-а шыр.

Рр Шш Уу Аа Оо Нн Ыы.

Сс.

Ус.

ас	ус	са	су	сыр
рас	сус	сар	сур	сын

сын	он су	раш су
сын-ан	ош су-ас	рас сус

рас-са	шор-са	сос
рас шор	шыр ус	на-сос

Шор-ас он сун. Шун сур. Сар ас ны-ра. Раш
Раш сын-ан. Сус сор-а рас. Рас-ын ун-а рос.

Мм.

ам	ум	шом	ма	му
рам	шум	ном	мам	мус

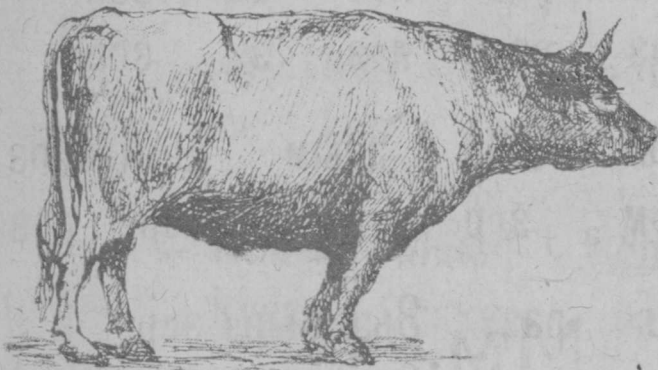
мун	мыр	мус-а	ум-а
мын	мыш	мун-а	ун-ма

нор-ма	ном-ыр	ном-сар
шыр-ма	шам-ыр	шыр-сам

рам ош	сур шом	ас му
рын-ыш мыш	сус мыр	мус-а

Мус-а ас му. Шом-а сур. Сур шом. Рын-ыш-ын
уна шыр. Рас шор. Шор-са мыр. Шор-ас он мун.
Ас мам му-са. Ма-ша шу-шу-на. Ар-ын ун-а ур.
Шом сор-а са. Рас-ын ун-а рос. Рын-ыш мыш.

Оö.

öш.

ош	ör
нöш	шör

шу	ну
шу-ö	ну-ö

рöм	сöн
Рöм-ан	сöн-а.

Öш мун-ö шор-ö. Мөс нөр-ыс шөр-ын. Сын сун-ö шөр-ö. Шөр шөр-өм шыр-ам. Сын мун-ö ныр-өн. Рөм-ан ну-ö ыр-өн. Мөс ныр. Шом-өс. Мор-өс. Ур-ыс ур-өс ну-ö.

Лл.

лы	лыс	лөм	мыл-а
лыа	лым	лөс	шыл-а

ул-ын	ул-ыс	мама-ныла	сыл-а лы
ыл-ын	ул-өс	рам-а ола	сол-а сын

Ул-ыс нөр-ыс. Лөм он шу мыла-өн. Ул-өс ул-ын шы-ла. Ру-а лун. Ыл-і му-ын ол-ö. Сус ул-ын ол-а. Лым ул-ын шор. Мун-а лыс-ла. Лөс-ал-а нөш ывлаын.

Зз.

оз.

оз	роз	лаз	за	зон
моз	раз	лоз	зу	зор
зом	шор	азым	шом-а оз	
ызом	зор	өзын	зор	роз
раш	раз	Зыр зыро зор.		
рам	зон	Озыр олом лоо.		

Сылө лым-моз. Моза лым. Азым мөс. Рузум өшә-
лө. Налөн өзын ылын. Зом нөрыс. Зонлөн оз муv
нылыс.

Ее.

ем	ме	шен	зер	ме ола
нем	мел	шер	зерө	ме лолала

Зера лун. Ен-на муv. Шерөн зерө. Меным муv-
ны ылө. Ев ло мел. Менам ем мел. Меным оз лолы
мезлун. Немыс шемөс.

Кк.

кок

ак	сак	кок	ек	зык	нөк
ок	рок	лок	сөк	мык	кок

ку	кум	кыш	кык	кын	кыр
кук	куш	кыс	кы	кым	кыз

коз	ком	кор	кар	кун-сук
кос	кор	ком	кер	кон кук

кулс м	Макар	керка	кымор
курап	сакар	рака	кымос

ылын	КОКО	ку-ку
кыло	КОК	ку-ку

Болө школа. Кырныш ковалө ракабе.

Іі.

Зі

із кі	ін	сі	мі	Міш
із-кі	іна	сім	зі	Мікул

номі	Кіро	Шер	інміс
комын	керө	Шыр	кынміс

Мі олам комі муып.
 Міан кып курап і коса.
 Мікул кул. Олом күсі.

Ізап уна. Ізкі ізіс. Міш кураліс. Кіро муніс карө

Бб.

ыб	об	раб	ноб	зи	баба
лыб	коб	караб	нөк	зіб	бобо

бі	бан	бок	бур	Шуо	обо
біа	бак	бор	бус	бобс-	бобо

Лок бөр: он лыб. Бекар күшме. Ебөс менам быри.
 Бі күсі. Зерөм бөрын бара кобас. Бус лебалө. Бо-
 буд лебіс. Көмі муын ембур оз быр. Кабак абу-
 влүбө муна.

Гг.

шог	рог	мыг	мег	лог	гы
мог	мог	быг	шег	гөг	гым

Гоб.

гу	гуг	гар	гон	гөб	гоз
гум	гаг	гөр	гын	гез	гоб

гар	гыр	кага	гөгөр
гара	гырк	камга	быгөр

Гывөм көмала, лагуно гумлала. Гым гымалө, зе-
 зерө. Габө гөрө. Гумла гөгөр гөграла. Керва ке-
 гогнала.

ЖЖ.

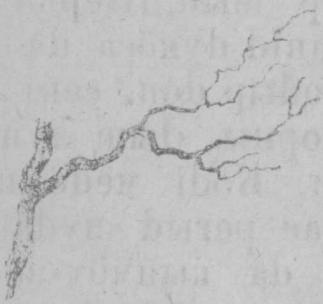
Ыж.

ыж	уж	гж	еж
гыж	гуж	гжа	меж
мыж	бож	жан	жер
ныж	божа	жар	жеб

жуг	ежа	ожын	ежор
гуг	межа	божын	ужын

Жан морос. Ежа му. Гажа гожом. Кын ежор. Ежом ешкын. Жугалом олом. Гожом шорын кыс ызис. Муыс ежмис. Гаж гажмис. Ожын ныжмис. Миш Грш ышмис. Мужик мыжмис. Колө кужны гижны. Гижом гожом кейлө бырлө. Уна геб—олом жеб. Жебмис миан гаж-лун.

ВВ.

ов	ыв	ув	кыв	сыв
лов	ныв	кув	мыв	сов
са-ва	во	вом	вож	вон
Сава	вор	воз	вок	вын

Ув.	выв	вөр	віс	важ	вуж
	вөв	вір	віж	веж	вуг

вуз	вож	важ	вомон	вылын
вез	вежан	важон	вомын	вөлөн

Комі кыв. Жер вом. Вожа бѣжа варыш. Вына му
 вылѣ век воѣ. Ѳввѣ-Ѳввѣ кагалы. Ва волан іно ва
 воас. Ежва вомѣн келѣ вѣв. Ежваным лажмѣ. Вѣр-
 кѣ ем ва оз быр. Вѣр міан озырлун. Ворсан кер-
 ва вунѣ: клубын гажыс уна. Озыр ногѣн оз до.
 Мі унаѣн, мі венам, мі вермам.

dd.

ip	öd	ad	vad
rip	möd	cad	kad
nod	быд	шыд	pyд
ныд	лыд	шуд	нуд

Gid.	зуд	med	da	dap	dom
	луд	meda	dac	dop	doh

doz	di	дыш	дук	деб	шоныд	шыд
dona	din	дыр	дуб	дебыд	шохи	бан

Шыд да рок,—мед бур вок. долыдлун. Міан
 дінын быдмѣ быдса вѣр. дозмѣр шыд. Керка бер-
 дын сюд. Гид ідралам арын. давід дукѣса да шаб-
 ді дѣрѣма. Мезлун мед дона. Кодыр дон, секі дор.
 долыдлун да бур шуд колѣ дорны. дыш лун мед
 бырѣ. Міанѣс ылѣдлѣны адѣн. Коди медѣ шедѣ,
 сылѣн шудыс мѣдас мѣдарѣ. Воас регыд шуда кад-
 ыс, бырас бѣрдѣм кынѣм-вѣсна да кынмѣм-вѣсна.

ЩЩ.

кыщ	кущ	ещ	щан	щын	щѣг	сущ
кѣщ	вущ	еща	щан	щыг	щѣщ	сущк

Каца „кыц-кыц“. Вомкөц. Керка көңас. Шака шыдөн он пөт. Вөр сулалө щөм. Выліті шувгө куш. Кушөм-кө щын гожөмбыд. Шыгөс уна оз гөгөрво. Міжанлы щөщ щукіс. Олас дышөс щөгөдны. Еща ег щөкмун щынөн. Кыскав гідад вуц—кумыд оз ло куш. Щанын шабді дөра. Воіс ыцкандыр.

Пп.

Пон.

щап	сөп	гөп	шөп	нөп	пі пу
зап	лөп	гөр	шөр	нөр	піпу
пуд	пуж	пар	пас	пом	поз
пув	пур	паз	пос	пон	пощ
поп	пыж	пыщ	пес	пев	пөк
пож	пыш	пыс	пеж	пөв	пук

Буква—шылөн пас, шыпас. Пес пур кылалө. Пыжө пырө ва. Педөр пощіс ыб пощөс. Пемыд парма. Пу пөрөдөма шілаөн. Быд пәс помын ош лапа. Пармаын быдмө уна пөдөс вөр. Пожөм пу вөр-ын быдмө пув. Пыш кыны панөма. Пондам мі бур-ног овны. Бур олөм панам. Міжан піжан помаласны. Міжан плаг—гөрд дөрапас.

Тт.

Төв.

от	ыт	ут	вөт
рот	рыт	гут	пөт
пөтка	өтар	гөтыр	
өтка	мөдар	мөтыр	
то	том	тыр	тыв
тош	тор	тыш	тув

тун	туг	тар	тас	төб	те	tödca	көрт	шөрт
туж	таг	таз	таб	төв	ted	tödtöm	пөрт	норт

горт	карта	талун	төрыт	турун	аттө
морт	сартас	төлын	турөб	туру	ытва

Тонө муно Онтөн. Төвныр кыптіс, бус лептіс. Талун петіс гажа шонді. Төрыт лунтыр зеріс. Төлын тар лебалө котөрөн. Тулыс тар тургө. Мі олам ставөн өтув. Комі кар—Сыктывдін кар. Сөветө колө ыстыны мед бур мөртөс. Тырмас tödtög овны—кутам шыпас төдны.

Чч.

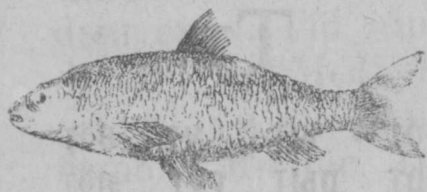
көч.

рач	мач	пач	көч	рөч
кач	гач	пөч	гөч	чур
роч	соч	віч	леч	чер
шоч	воча	міч	лечыд	чері

чір	чімі	чіпас	черөд
чіг	чібө	течас	чарөм

чом	чуж	чача	чад
чорыд	чаж	чаг	час

чөс	чуд	чур
чөд	чут	чуш

Чері.

Ме чері вөча, те рач өшөд. Кач сөчөн чегі—чаг-өс-моз чілгі. Чожө чом дорын көч олөма. Вөча көчлы леч. Чукчі чөскө шедөма міча руч. Чөд вотігөн чужөм міча. Чаг чукөр чінан разөдө. Комі морт вотчө. Вөр сотчө. Абу ічөт мыж. Печераын уна чімі чері. Кыв шуас—черөн шупас. Рөчөн віч, коміөн пі,

Кірілловіч--Кірі ө пі. Коди велөдчө--вылө выпөдчө,
бура овмөдчө.

ЖЖ.

Жыж.

уж	жаж	жыж	жек	жөм
ужа	жож	жык	жаг	зөм

көж	ыжыд
көщ	жужыд

Мед өтпас ыжыд лөө уж. Жіан „жив-жив“. Жөм-
далан вөв. Кымөр вужөр. Жек пукавны, жаж пук-
тавны. Жужыд парма лөзалө. Гач пужіс, шор вужіс.
Куц вужөртас—шонді бердлас. Жөм бужөдын жыж
кар. Ме бужөдын, те вужөдін. Ежва дорын гажөд-
чам, вужөдчан уж ужалам. Озыр теныд уждас, прө-
цент бостас, ужөдас. Важөн ыждаліс коди ужөдіс,
өні ыждалө коди ужалө.

НН.

Каң.

аң	шаң	паң	ің	ең
каң	чаң	пің	кің	кең
моң	чуң	лөң	шаң	һак
жоң	руң	вөң	һаң	һар

һор	һіщ	һім	һур	һөв	һер	һіга
һоң	һір	һум	һөр	һыв	һек	һіна

Өшің вылын һар каң. Өңө һөв вөчө. Гежөд
іңкалөн шаң ічмоң. Нінкөмөн көмөдіс. Кыті вөөні
сет і орө. Нөрөм һыв-пу бужөдын. Коди һаң ужалө,
сылөн нем һужалө. Некөдлөн һінөм абу. Ен һаргы.

ГГ.

Ваг	паг	тег	гуе	еіе
даг	пөг	туе	еуе	сіе

піе	ког	го	гор	гурс
пігт	когт	гон	гур	гу

гун	губ-гав	гөм	Гем
губ	губ-гыв	гөд	гөр

Гіе.

гін	гіг	гін	гөла	гера	вігөм
гінт	гіе	гір	гөлөм	герам	лыгөм

Кыкые віт — дае. даеые дае — ео. Гоые ео — гурс. Гөкыд віеөм. Гөдөмшөр. Тасті тыр еөла. Став олом мїжан еөкыд ужд да еір курыд еїнва. Горнї вылө еуе, ужд вылө еамтөм. Гура-тоша мужік лөсыда нїгаөн нокеө. Коміө кутчые, рочые ен еновтчы. Уждые ен пыкыы. Кое вылын кісеө вір, тані кісеө пөе да еїнва. Вөді-пө еекө Гемө да коеаеө. Гїла уеї. Степ-ан кувеїс. Васө віеө. Ачым пөрые, помеа нокеа, пөтлун кореа, еөлөм коета, еїнва кіета. Відчые пеж віеөмые. Упа воаа кое-вөсна мї щыгөе, көмтөмөе, пастөмөе. Онї нєкод ез ло керые, ставыс лої керые. Регыд нєкод оз ло озыр, ставыс лоө озыр.

ЛЛ.

уль	чуль	куль	оль	шоль	мыль	быль
дуль	нуль	коль	ноль	моль	мыльн	збыль

гөль	пель	зіль	тіль	чалъ	лы	ляз	ляб
------	------	------	------	------	----	-----	-----

Пель.	пөль	желъ	кіль	гіль	шалъ	лыа	лас	лан
-------	------	------	------	------	------	-----	-----	-----

Нол дас—неламын. Ышкө лока, турун лакө.
Кыре кулам, лі малам. Школник колөма нигасө.
Луки-бүкі коллаліс. Калук лукасө локыс.

Ме коллыса,
те коллысан.

Мылк вылыс летчы,
Локлы ен сетчы.

Кор ті вөлі корасад,
сек мі вөлі керасам.
Вылун—зілун.

Усан-кө—четчы.
Летчыс летчө.
Летчан „брен-брен“.

Ме да Ілла колаоз кіллам.
Пөллөн ем пөллөн шуыс.
Вөла петіс гөллы.
Выл овмөдчыс пыр гөл.
Мі вылыс овмөдчам.
Куш вылө петім сотчөм-бөрын.
Ставсө колө лүчки вылыс дөсөдны.

ҖҖ.

КіҖ.

аҖ	уҖ	еуҖ	кыҖ	пыҖ	төҖ	віҖ
раҖ	руҖ	нуҖ	лыҖ	лыҖ	вөҖ	еіҖ
кыҖ	сеҖ	җеп	гіль-гол	шуҗөм		
кіҖ	сеҗҗа	җепта	җіҗ-җол	шыҗөм		

Җепта аҗам. Со куҗ коз, сен еуҗ поз. Аҗа шыд
наҗалам, көн еурө уҗалам. Меным кыҗ еіҗім арөс.
Суҗыс повҗөма.

Гөжөм пыжөн,
төлын лыҗөн.
Вөлөганым пыҗа пув.

Төвҗіс да сеҗдіс.
Еіҗ еіҗдө.
Ізкі еіҗдөны.

Іҗва вожын, Уквасын, ем нерп. Җолөдіс еувчөж,
сеҗҗа каҗалі воҗөс. Гым гымыштас,—өшін җіҗа-җо-
ла кылыштас.

дд.

дод.

бад	гад	дод	Пед
сад	дад	Под	бед

Род	дад	деб
чуд	дак	лөб

Бадпу бед.

Аттö дивö.

Детина дорөдчө.

Судда бедда.

Лоз кудель.

Дельвö дөблы.

Гирва дөгөд-пыдди.

Денга уна, а те венган.

Куш-код еера, варыш-код борда.

Род да Под даддын сы-ни-сад.

Педö дад дад баддалө.

тт.

бат	Зөт	төс	теш	Кага	туни	аттö
зат	щот	төз	тит	куту	сунис	аттö

Аттö, лөсыд. Аттö. Кага ветлис батыс ордö ту-
нида. Тит батгөм мамтөм. Гар түрö—куту пурö. Ва-
дорын котралö товта. Тима нуис төс. Зөтөс төкөтө
ез тувкы. Мед мортөс нареитөм мортлөн ез вöv.

Кыз.

зз.

из	воз	лөз	кыз	нуз	золь
виз	соз	көз	муз	шаз	зольа

зор	зир	зуг	изас	нозув
зөр	зирин	зурыд	пизөс	зозув

зозөг	Пөльö зор.	Зольа Иван
зориз	Пөчө зөрö.	зольагө.

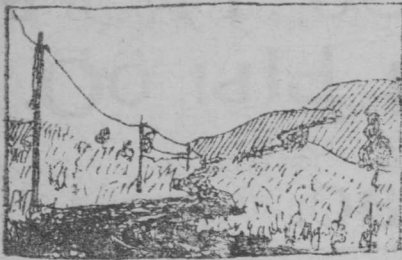
Козув зирдалө.
зозув нуклагө.

Ҷоъвиқа-кө морт,
оз ков сылы борд.
Кыңпу вугыршаз.

Воға-воғ четчис,
виғ вылө летчис.
Кыңи оз муғ.

Муғом бөрын пывсан—зик пыр небзас лысөм.
Гумла воғын ізас течас. Ҷоғог чукөр сарігө лебзө.
Вөр пөтка көздые лым пыщкө зөбсө.

Jj.

Туј.

aj	maj	oj	soj	moj	voj	doj
кај	пај	тој	рој	ној	гој	чој

туј	вөј	јај	јөг	јос	јон	јем
выј	јөј	јаг	јог	јоль	јен	јез

ју	јуж	јуњ	јөр	јөг	јөв	ји
јум	југ	јур	јөн	јөз	јыв	јір

aj	og	ыв	ур	өзын	ем	кыс
јај	јог	јыв	јур	јөзын	јем	кыјс

Ведрa ваын вајам вајун. Ајө јағын кыјө-вијө.
Ты тывјөн тывјыштім. Тывјө шеді јокыш. Југыд
јуын јежыд чері тувјалө. Сінваөн ојдөма му пом-
төг. Кущөмкө јен-пө тај виғис вөјөмыс. Јогр Јаков
вөлі зорөд јөр тупкалө. Суге мортыд слөјміс өdjө
ныжөн вөјан інад петны. Кытчөз мі поп бердые ог
лезсысөј да јероплавө ог кутчисөј, сетчөз мі муыс
ог кыптылөј, сетчөз мі рај ог адзылөј.

Шыпасјас.

Аа, Бб, Вв, Гг, dd, dđ, Ее,
 Жж, Жж, Зз, Зз, Зз, Іі, Јј,
 Кк, Лл, Лл, Мм, Нн, Нн,
 Оо, Пп, Рр, Сс, Сс, Тт, Тт,
 Уу, Чч, Шш, Щщ, Ыы, öö.

Лыдпасјас.

1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 0.

Вістасјас.

ПÖРЫГ МОРТ.

Ылі вöрые пöрые морт вайöма сус шу да садітö сійöс керка војас. Сылы шуöны: „Мыјла-пö те пöрысö-немö садітчан? Колъыд-öд татчö дыр-на оз во і теныд сус колсö еojны оз-жö-нын еурлы-а“. Пöрысид і шуö: „Меным-кö оз еур, мукöд еojасны.“

Коді војö олöм-јылые оз тöждые, сылы морт ымсö оз туж новлыны.

КОРӨГ.

Оліс-выліс крестанін. Сылөн вөлі уна пі. Піжан оз вөлі лөсавны: пыр налөн вөлі зык да вен, һинөм налөн оз артмы.

Өтчыд бағыс коріс ставнысө, пунктис ныр улас корөе, сесса шуө: „Чегөј тајө корөссө!“ Ставныс кутчелісны корөе дінө. Чегісны, чегісны, һекөд ез вермы чегны.

Ај боегіс корөссө да көртөдсө рағис. Сесса кутіс чегјавны һөрјассө өҕікаөн. Піжан шуөны: „Тағ-тө ҫерт верман! Өҕіканад-өд і зөла кага чегјалас.“ Пөрыс налы шуө воча: „Тајө һөрјасыс да тізкік өткөдөс. Кытчөз кутанныд мөда-мөд бердө кутчелісны, һекор һинөм тіјанөс оз вермы. Кутанныд-кө увгыны да дүгданныд мөда-мөд вест сулавны, мыј вөлі һөрјаскөд, тіјанкөд сіјө-жө лоө. Өтувтчөм һөмыс вын!

УНА-Ө МУ КОЛӨ МОРТЛЫ.

Өҕік грездын өвлис мужік. Сылөн ембур вөлі уна, быдтор тырмө. Морт вөлі колыс. Аслас муыс сылы еща, колө унжык. Кывліс мужікыд сіјө: көн-кө башкірјас-пө вөртөм інын дөнтөг вузавлөны му. Сіјө муніс башкірјас дінө.

Башкірјас шуөны: сөтам-пө мі суре шажтыс му мыјда те верман һөдөн кыщовтны шөнді петөмеаһ шөнді летчытөз. Он-кө-пө үд-іт кыщовтны, воөдчыны кад кежлө, ҫенҕаыд-пө колө міјанлы, да і муыс теө оз ло“. Мужік кі өрөдіс һакөд.

Асывозын, шөндіөз, петісны башкірјас мужіккөд етеп вылө. Кајісны мылк вылө. Пунктіс мужік шапкаас суре шажт. Муртса шөнді тыдөвтчеліс јентас сажсаһ, мужік вөрәөдчеліс тујө. Ыжыда боегіс мусө кыщ һіө. Мужік дунтыр муніс сувтлытөг. Муніг-мосыс пыр һасјаліс. Кор сіјө бергөдчеліс мылклаһ —рыт

-һин вөлі. Сек мужік каҗалис: шонди летчытөз-пө
ог-һин уҗит воны мылкјөзыс.

Шыбытис сјјө киеыс зыр да мыј вынсыс кутис
котөртны. Шонди воис јентас вестө. Мужік вескыд-
а-һин пөдө, а пыр өдөбтө.

Муртса шонди сајали, мужік воис мылк вылө да
уеі шапка вылас...

„Молодеч!“ горзөны башкірјас: „Муыд тенад,
бост.“

Виҗөдлісны-кө—мужік кулөма.

КОДИ-НӨ СИЈӨ СЕЩӨМЫС?

Кор меным һинөм керны, кор меным гажтөм ов-
ны, кор ас гөгөр быдтор мустөм—ме боета сјјөс.

Кор мем колө сералыштны, јөз гажөн гажөд-
чыштны, јөз сінваөн бөрдыштны,—ме пукса сы ді-
нө. Кор меным колө кывзыштны ыжыд вежөра да
бур мывкыда мортөс, кор меным колө вылтор төд-
ны, кор меным колө коланторјө велөдчыны—ме муна
сы дінө. Сы дінө ме інаса, ськөд меным гажа, сјјө
меным муса.

Ськөд ме серавла, гажа олөм ола, сінваөн бөрд-
а; төдтөм тор висталө, бур-вылө тудалө, коланө
велөдө

Сы дінө пыр ем туж, өзөс воеса, сјјө оз дөзмы.
Ола ме гажтөм інын, көзыд інын, сінвоз тыдов
векһид... Бостас тенө сјјө борда пемөс-моз, кьпөд-
ас вылө, новлөдлас-леблөдлас став му чужөм выв-
тыс. Лептылас тенө жужыд гөрајасвылө, став сик-
аса кымөрјасөз, паекыд јујас вомөн, помтөм морө
вомөн вујлөдлас, нөбөдлас тенө төдтөм „саркө“.

Сујлас сјјө тенө зөңвиҗаөн морө пыдөсөз, пыдө
му пыщкө.

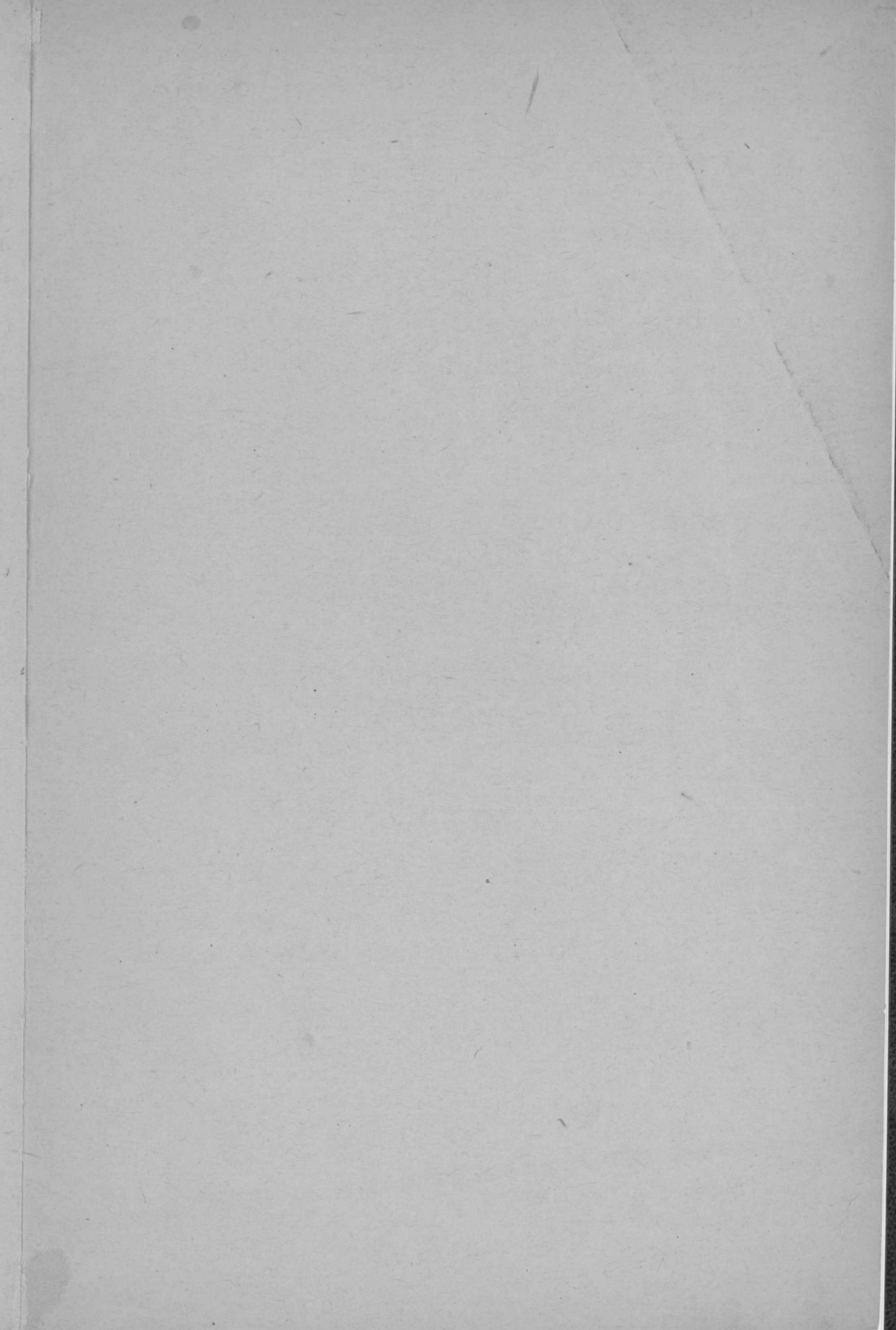
Петкөдлас теныд ігырыс јуыд карјас, көні кер-
кајас кымөр судаөе, көні лун і вој јөзыс жуө пыр.

Адзылам щощ быдеама јозсө: еөдсө, вјжсө, гөрд-
өвсө і лөзовсө, фівө-код эвер-пөткасө, мучі-код
чері-гагјассө. Көрт тужөн да паракөдөн кыңзі вет-
лөдла ськөд лебалаң машинаөн, ва-ныщті ветлан
пыжөн.

Віеталас сјјө меным, көні кущөм јөз кыңзі олө,
көні кыңзі ужалөны, кыңөм-пөт нерјөны, гажөдчөны,
шөгөөны, морта-морт кост олөны, көні кущөм за-
кон, кущөм права. Віеталас, кыңзі важсаң өнөз јөз
өвлөмаөс, кыңзі јөзјаслөн олөмыс өтарө вежеөма, өні-
јаөз воөма, да кущөм олөм налөн лөө вөзө. Віетал-
ас, ыжыд-ө шөнді да төлыс, уна-ө наөз верст,
ылын-ө козувјас, важөн-ө му пукөөма, дыр-ө-һін
мортые сен олө. Став фівөсө петкөдлас, быдтор-
јылыс віеталас, да сјјө еща-на. Сјјө велөдас, кыңзі
асыным олөмнымөс бура олөм выјөз воштыны. Сы-
лыс-кө кывзан да сы ногөн-кө вөчан, сізі і лөө.
Ставсө, мыј код коркө төдліс, код коркө вөчны куж-
ліс, кытчө-мыј код велавлі му вылын морт лөөме-
һыс өнөз—ставсө сјјө төдө, быдторјө вермө велөдны,
быдлаө кужө туждыны...

Коді-нө сјјө коді?—Һига.

Өні те велалін лыс-дыены, бост сјјөс, другө, ен
торјөдчыв ськөд ужтөм кадө, коре сјјөс, сузөд сјј-
өс, коре сјјөс төдыежык јөзлыс.

70-1-59

Комм-3

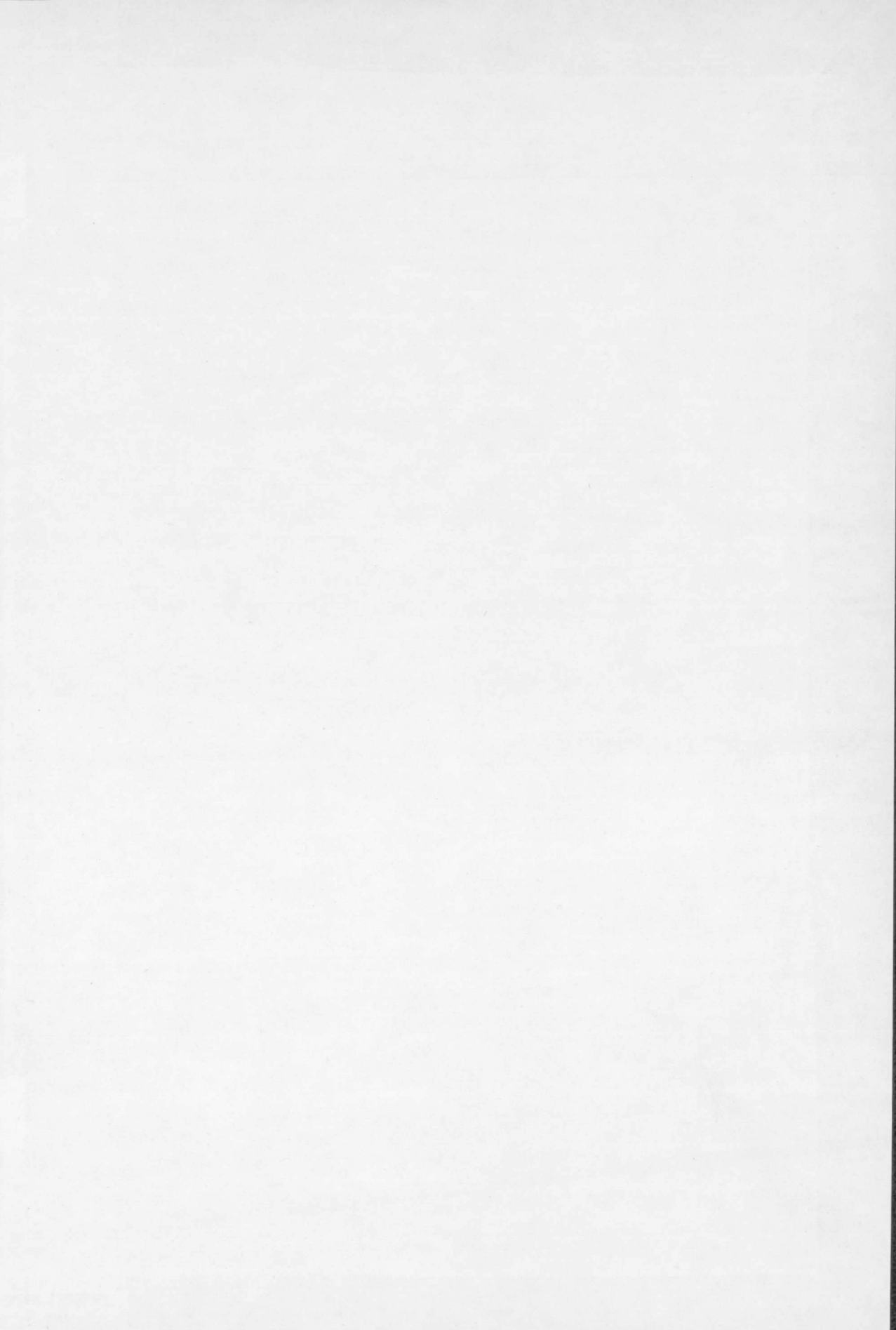
576

4-120

MS

о
к
а
у
б
н
ч
н
б
н
с
м
а
в
с
в
а
т
а
в
м
к

РНБ ОНЛ

4

Комп-3

-120